

14.6.2024

Avoimen hallinnon työryhmän 4. kokous

Aika: 12.6.2024

Paikka: nh. Nousukausi (Mariankatu 9, Helsinki) ja Teams

Linjoilla olivat:

Aleksi Heikkilä, Äänekosken kaupunki, hallintojohtaja

Maija Hyle, Diakonissalaitos

Jarkko Laaksonen, Helsingin kaupunki, vuorovaikutusasiantuntija

Leea-Laura Leskelä, Selkokeskus (osa Kehitysvammaliittoa)

Markku Mölläri, VM, KAO

Merja Niemelä, Oulun kaupunki, vuorovaikutussuunnittelija

Aulikki Pakanen, PLM

Eevamaija Paljakka, MLL

Matti Tervaniemi, Keski-Suomen yhteisöjentuki KYT

Ulla Tiililä, Kotus

Marjukka Weide, Helsingin yliopisto

Paikalla olivat:

Juha Sarkio, työryhmän puheenjohtaja

Katju Holkeri, VM Avoim hallinto

Ira Alanko, VM Avoim hallinto

Pauliina Pussinen, VM Avoim hallinto

Matti Kuivalainen, VM Avoim hallinto

Elina Koski, VM Avoim hallinto

1. Kokouksen avaus – Tervetuloa

Puheenjohtaja avasi hybridinä pidetyn kokouksen klo 09:30 ja pyysi niitä jäseniä esittäytymään, jotka ovat uusia.

Marjukka Weide esittäytyi ja kertoi hallintopolitiikkayksikön osallistuvan havainnoinnin tutkimusjaksosta. Havainnointijakso on osa Uusi hallintokieli ja kansalaiset (UHK) -tutkimushanketta, joka käsittelee suomalaista moninaistunutta hallintopolitiikkaa ja hallintopolitiikan kieltä erityisesti kansalaisuuden ja demokratian näkökulmista. Hanke on käynnissä Helsingin yliopiston Svenska social- och kommunalhögskolanilla 1.9.2022–31.3.2026 ja sitä johtaa Kanerva Kuokkanen. Tutkimuksen rahoittaa Koneen Säätiö.

Todettiin, että kokouksen muistio lähetetään työryhmän jäsenille kommenteille tämän viikon aikana. Kommentit pyydetään 20.6. viimeistään, jotta muistio voidaan julkaista hankeikkunaan ennen juhannusta.

3. Sitoumus 1. Dialogit ja kohtaamiset

Ira esitteli kansallisten dialogien, selkeän- ja selkokielen asemaa edistävien toimenpiteiden ja Matti demokraattisten kohtaamisten ajankohtaista tilannetta.

Dialogien osalta keskusteltiin kevään kierroksen ajankohtaisista. Tavoite sadasta keskustelusta on ylitetty ja kyky hyödyntää dialogeja menetelmänä on lisääntynyt. Kevään keskustelujen yhteenveto julkaistaan syyskuun lopulla Hyvin sanottu -festivaalin yhteydessä Lahdessa. Yhteenvedon rakennetta ja sisältöjä on kehitetty muun muassa jatkossa yhteenvedon alussa on ydinryhmän esipuhe ja dialogeissa noussutta tietoa yhdistetään esimerkiksi ajankohtaisiin barometrituloksiin. Syksyn dialogien teema on valittu ja se julkaistaan kesäkuun aikana.

Demokraattisten kohtaamisten osalta yhteistyötä on viritelty palvelu- ja toimitilaverkkohankkeen kanssa. Verkkokoulutuksen sisältöjen pohdinnat ovat käynnissä ja seuraava askel on tunnistaa tahoja, joilla olisi annettavaa koulutuksen sisältöihin.

Selkeän kielen edistämiseksi tapahtuu paljon tällä hetkellä. Virkakielihaaste on kerännyt huomiota (useita kuntia mukana) ja Vuoden selväsana -kilpailuun voi vielä tehdä ehdotuksia mikä taho ansaitsisi palkinnon työstään. Selkeän kielen päivä järjestetään 10.10. Selkokielen osalta toimenpiteet käynnistyvät syksyllä.

4. Sitoumus 2. Tieto ja yhteistyö

Ira kertoi JulkICT-osaston terveiset mis- ja disinformaatioon liittyen sekä ajankohtaiset liittyen avoimeen dataan, ostolaskudatan avaamiseen ja tekoälyn etiikkaan. Pauliina esitteli kansalaisjärjestöakatemian ajankohtaiset.

Mis- ja disinformaatioon liittyen OECD valmistelee maaliskuussa julkaistun raportin pohjalta syksyn aikana julkaistavaa suositusta. Suositus rakentuu tiedon eheyden ja informaatioympäristön luotettavuuden ympärille esimerkiksi, miten voimme vahvistaa yhteiskunnan kykyä vastata disinformaatioon. Taustalla valmistellaan myös muistiota (generatiivisen) tekoälyn ja disinformaation suhteesta ja parhaista toimintatavoista. Kansallisesti raporttia ja sen viestejä on viety eteenpäin ministeriöihin, eduskuntaan ja tutkimuskentälle. OECD-suosituksen pohjalta lähdetään rakentamaan kansallista toimintamallia. Yhteisiä rakenteita ja menettelyjä kaivattaneen. Lisäksi valtioneuvoston kanslialla on alkamassa pienimuotoinen poikkihallinnollinen hanke, jolla selvitetään eri toimijoiden kyvykkyyksiä vastata disinformaatioon. Kesäkuussa on kaksi OECD-tilaisuutta teemaan liittyen: Vilnassa 11.-13.6. (teema: miten lisätään julkisen hallinnon valmiuksia mis- ja disinformaatioon vastaamiseksi) ja Kaliforniassa 18.-20.6. (teema: sääntelyyn liittyviä keskusteluja suurten teknologiayritysten kanssa).

Avoimeen dataan liittyvät toimenpiteet käynnistyvät syksyllä.

Ostolaskudatan avaamista punnitseva arviomuistio julkaistaan lausuntopyyntönä lausuntopalvelu.fi-alustalle kesäkuussa ja työryhmän jäseniä kannustettiin jakamaan tietoa lausuntopyynnöstä.

Tekoälyn etiikasta mahdollisesti tulee 1-2 kysymystä virkamiesetiikkakyselyyn syksyllä. Lisäksi tekoälyn etiikka on teemana esillä syksyllä Avoin demokratia -verkoston tietoisuuksissa.

Maaliskuussa toteutettu kansallisen tason kansalaisjärjestöakatemia oli suosittu (n. 380 osallistujaa yhteensä) ja sen toteutus sekä sisällöt saivat paljon kiitosta. Aiheena oli kansalaisjärjestöstrategia ja tilaisuuden kautta noussut syöte vaikutti oikeusministeriön johtamaan kansalaisjärjestöstrategiatyöhön. Kaksi alueellista kansalaisjärjestöakatemialla on tiedossa 7.11. Oulussa, Jyväskylässä alkuvuodesta 2025 ja Vaasaan pyritään järjestämään ruotsinkielinen tapaaminen. Seuraavaksi käydään keskustelua Kuopion, Tampereen ja Turun edustajien kanssa.

5. Sitoumus 3. Toimijoiden tuki

Ira kertoi uudistetun nettisivun ajankohtaisen tilanteen, Pauliina esitteli Avoin demokratia -verkoston ajankohtaiset ja Katju kertoi terveisiä OECD:stä ja OGP:stä.

Nettisivujen julkaisu on pitkittynyt eri syistä, mutta tavoite on edelleen julkaista sivut ennen kesälomia. Aikataulu on epävarma.

Avoin demokratia -verkosto on käynnistynyt hyvin, jäseniä on jo yli 600. OECD:n luottamusarvioinnin tulokset ovat aiheena verkostossa syksyllä.

OECD:n 30 maan luottamusarvioinnin tulokset julkaistaan 10.7. Global Forum on Building Trust and Reinforcing Democracy järjestetään 21.-22.10. Suomi osallistuu Citizen Participation Barometer pilotointiin. Tuloksien prototyyppi ilmestyy lokakuun Global Forumissa. Tulossa on myös uusi julkaisu nimeltään Exploring new frontiers of public participation.

OGP:n riippumaton arviointitaho (IRM) on julkaissut kaksi raporttia: ensimmäisessä on arvioitu Suomen onnistumista avoimen hallinnon sitoumuksien toimeenpanossa 2019-2023 ja toisessa viidennen toimintaohjelman laatua. Molemmissa raporteissa työ on saanut positiivista palautetta ja Suomen asema avoimen hallinnon edelläkävijämaana on todistettu.

6. Muut mahdolliset asiat

Muissa asioissa todettiin, että Demokratiapäivä järjestetään lokakuussa ja teemaksi on valikoitunut "Demokratia ja osallisuus paikallisena ja alueellisena vahvuutena".

Selkokeskuksen toiminnan resursointi jatkossa herätti keskustelua ja huolta, koska Suomessa ei ole muita vastaavia tahoja, joilla olisi selkokieleen liittyvää tärkeää osaamista.

Puheenjohtaja ilmoitti jäävänsä eläkkeelle ja Katju kiitti häntä hänen vankkumattomasta tuestaan Avoimen hallinnon työlle.

7. Seuraavat kokoukset

Seuraavat kokoukset järjestetään:

- 11.9. klo 9.30-11.30
- 11.12. klo 9.30-11.30

Kokous päätettiin klo 10:52.